

Věc T-62/02

Union Pigments AS

v.

Komise Evropských společenství

„Hospodářská soutěž – Článek 81 ES – Kartelová dohoda – Trh s fosfátem zinku – Pokuta – Článek 15 odst. 2 nařízení č. 17 – Závažnost a délka trvání protiprávního jednání – Zásada proporcionality a zásada rovného zacházení – Žaloba na neplatnost“

Rozsudek Soudu (pátého senátu) ze dne 29. listopadu 2005 II - 5066

Shrnutí rozsudku

1. *Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Dohody mezi podniky – Důkazní břemeno Komise týkající se existence protiprávního jednání a délky jeho trvání – Podnik, který dočasně odstoupil od kartelové dohody, aby jí využil k vlastnímu prospěchu – Neúčinné odstoupení*
(Článek 81 odst. 1 ES)

2. *Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Dohody mezi podniky – Údajná účast pod nátlakem – Okolnost, která není ospravedlňující skutečností pro podnik, který nevyužil možnosti oznámení příslušným orgánům*
(Článek 81 odst. 1 ES; nařízení Rady č. 17, článek 3)

3. *Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Přičtení protiprávního jednání podniku – Odpovědnost za jednání jiných podniků v rámci téhož protiprávního jednání – Přípustnost – Kritéria*
(Článek 81 odst. 1 ES)

4. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Závažnost protiprávních jednání – Polehčující okolnosti – Ukončení protiprávního jednání po zásahu Komise – Posuzování případ od případu*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)

5. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Závažnost protiprávních jednání – Zohlednění účinků celkového protiprávního jednání*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2; sdělení Komise 98/C 9/03, bod 1 A)

6. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Závažnost protiprávních jednání – Zásada individuality sankcí – Uplatnění s ohledem na polehčující či přitěžující okolnosti*
(Nařízení Rady č. 17, článek 15)

7. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Závažnost protiprávních jednání – Polehčující okolnosti – Pasivní nebo následovnická role podniku*
(Nařízení Rady č. 17, článek 15; sdělení Komise 98/C 9/03, body 2 a 3)

8. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Závažnost protiprávních jednání – Polehčující okolnosti – Jednání odchylné se od dohodnutého jednání v rámci kartelové dohody – Posouzení*
(Nařízení Rady č. 17, článek 15)

9. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Opatření se skutečnou schopností způsobit újmu na dotčeném trhu – Relevantní povaha tržních podílů dotčeného podniku*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)
10. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Rozdělení dotčených podniků do kategorií se stejným konkrétním výchozím bodem – Podmínky*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)
11. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Nezbytnost zohlednit obraty dotčených podniků a zajistit přiměřenost pokut ve vztahu k jejich obrátům – Neexistence*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)
12. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Maximální výše stanovená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 – Prováděcí pravidla*
(Nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)
13. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Odrážející účinek jak vůči podniku, který se dopustil protiprávního jednání, tak vůči ostatním podnikům – Použití symbolické pokuty s ohledem na úmysl dotčeného podniku dosáhnout souladu s pravidly hospodářské soutěže před vydáním rozhodnutí ukládajícího sankci – Vyloučení*
(Čl. 81 ES a 82 ES; nařízení Rady č. 17, čl. 15 odst. 2)
14. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Určení – Kritéria – Povinnost zohlednit finanční situaci dotčeného podniku – Neexistence – Skutečná platební schopnost podniku za zvláštních sociálních souvislostí – Zohlednění – Stanovení pokuty ve výši způsobující úpadek nebo likvidaci dotčeného podniku v důsledku pokuty – Neexistence zásadního zákazu*
[Nařízení Rady č. 17, čl. 15; sdělení Komise 98/C 9/03, bod 5 písm. b)]

1. V rámci použití čl. 81 odst. 1 ES přísluší Komisi aby prokázala nejen existenci kartelové dohody, ale také délku jejího trvání.

V tomto ohledu, pokud jde o podnik, který dočasně odstoupil od kartelové dohody, je možné považovat jeho účast za nepřetržitou, protože neodstoupil od

dohody rozhodným způsobem, aby ji oznámil Komisi ani aby znovu začal jednat jako poctivý a nezávislý soutěžitel na relevantním trhu, ale naopak se pokusil použít své údajné odstoupení k lepšímu využití kartelové dohody ve vlastní prospěch.

jednání v plném rozsahu, může být rovněž zodpovědný za jednání ostatních podniků v rámci téhož protiprávního jednání po celou dobu svojí účasti na uvedeném protiprávním jednání, je-li prokázáno, že daný podnik o protiprávním jednání ostatních účastníků věděl nebo jej mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout toto riziko.

(viz body 36, 38, 42)

2. Podnik účastníci se spolu s jinými činnostmi narušujících hospodářskou soutěž se nemůže dovolávat skutečnosti, že byl k takové účasti nucen ostatními účastníky, protože mohl oznámit uvedené tlaky vůči němu příslušným orgánům a podat Komisi stížnost na základě článku 3 nařízení č. 17 spíše než se účastnit dotčených činností.

(viz bod 87)

(viz bod 63)

3. Podnik, který se účastní mnohonásobného porušení pravidel hospodářské soutěže Společenství jednáním, které je mu vlastní, které spočívá v dohodě nebo v jednání ve vzájemné shodě s cílem porušujícím hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a jehož účelem je přispět k provádění protiprávního

4. Bod 3 třetí odrážky pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESÚO, přijatých Komisí, stanoví snížení základní částky v případě „ukončení protiprávního jednání, jakmile Komise zasáhla (zejména při provádění kontrol)“. Komise nicméně není obecně povinná považovat ukončení protiprávního jednání za polehčující okolnost. Reakci podniku na zahájení šetření týkajícího se jeho čin-

nosti lze posuzovat pouze se zohledněním zvláštních souvislostí projednávané věci.

ské soutěže Společenství dopustilo více podniků, při stanovení obecné úrovně pokut se nezohledňují účinky vyplývající ze skutečného chování, o kterém podnik tvrdí, že jej přijal, ale účinky vyplývající z celkového protiprávního jednání, na kterém se podílel.

(viz bod 92)

(viz body 103–104, 106)

5. Podle bodu 1 A pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO, přijatých Komisí, je Komise výslovně povinna brát v úvahu při posuzování závažnosti protiprávního jednání, kromě jeho povahy a velikosti relevantního zeměpisného trhu, jeho skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit. Z toho vyplývá, že pokud je závažnost protiprávního jednání zaprvé posuzována v závislosti na vlastnostech protiprávního jednání, jako je povaha a dopad na trh, je zadruhé určována v závislosti na podmínkách, ve kterých se nachází dotčený podnik, což kromě jiného vede Komisi ke zohlednění, vedle velikosti a schopností podniku, nejen případných přitěžujících okolností, ale rovněž případných polehčujících okolností.

6. Pokud se protiprávního jednání porušujícího pravidla hospodářské soutěže Společenství dopustilo více podniků, je namíste přezkoumat závažnost účasti každého z nich na protiprávním jednání. Tento závěr je logickým důsledkem zásady individuality trestů a sankcí, podle které lze podnik potrestat pouze za skutečnosti, které jsou mu individuálně vytýkány, což je zásada použitelná na veškerá správní řízení, která mohou vést k sankcím na základě pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Body 2 a 3 pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO, přijatých Komisí, tak stanoví upravení základní částky pokuty v závislosti na určitých přitěžujících a polehčujících okolnostech, ve kterých se nacházejí jednotlivé dotčené podniky.

V tomto ohledu, pokud se protiprávního jednání porušujícího pravidla hospodář-

V tomto ohledu se účastník protiprávního jednání ze zásady nemůže dovolávat polehčující okolnosti vycházející z jednání ostatních účastníků uvedeného protiprávního jednání jako například skutečnosti, že ostatní členové kartelové dohody byli v kartelové dohodě angažováni dříve nebo důkladněji. Tyto okolnosti by mohly případně představovat přitěžující okolnost zohledněnou vůči posledně uvedeným podnikům, ale nikoli polehčující okolnost ve prospěch jiných podniků účastnících se protiprávního jednání.

(viz body 118–120, 125)

7. Výlučně pasivní nebo následovnická role podniku při provádění protiprávního jednání v oblasti hospodářské soutěže, je polehčující okolností na základě bodu 3 první odrážky pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO, přijatých Komisí. Tato pasivní role v sobě zahrnuje, že dotčený podnik má „rezervovaný postoj“, tedy že se aktivně neúčastní vypracování protisoutěžní dohody nebo protisoutěžních dohod. V rámci prvků, které mohou odhalit pasivní roli podniku v kartelové dohodě, lze zohlednit výrazně sporadičtější účast na setkáních ve srovnání s běžnými účastníky kartelové dohody,

jakož i opožděný vstup na trh, který je předmětem protiprávního jednání, bez ohledu na délku trvání účasti na protiprávním jednání, nebo také existenci výslovných prohlášení učiněných v tom smyslu zástupci ostatních podniků, které se účastnily protiprávního jednání

(viz bod 126)

8. Skutečnost, že podnik, jehož účast na jednání ve vzájemné shodě se soutěžiteli ve věci cen byla prokázána, se na trhu nechoval způsobem dohodnutým se soutěžiteli, není nutně prvkem, který musí být zohledněn jakožto polehčující okolnost při stanovení pokuty, která má být uložena. Podnik, který navzdory jednání ve vzájemné shodě se soutěžiteli sleduje politiku odchylnou od dohodnuté politiky, totiž jednoduše může mít v úmyslu využít kartelovou dohodu ve svůj prospěch.

(viz bod 130)

9. V analýze, provedené s cílem stanovit částku pokuty za protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže Společenství, skutečné hospodářské

schopnosti účastníků protiprávního jednání způsobit významnou škodu soutěžitelům, která zahrnuje posouzení skutečného významu uvedených podniků na dotčeném trhu, tedy jejich vlivu na dotčený trh, představuje celkový obrat pouze neúplný pohled na věc. Nemůže totiž být vyloučeno, že silný podnik s množstvím různých aktivit je na konkrétním výrobním trhu přítomen pouze podružně. Zároveň nelze vyloučit, že podnik s významným postavením na zeměpisném trhu mimo Společenství má na trhu Společenství nebo v Evropském hospodářském prostoru pouze slabé postavení. V takových případech pouhá skutečnost, že dotyčný podnik dosahuje významného celkového obratu neznamená nutně, že má rozhodující vliv na dotčeném trhu. Proto, je-li pravda, že podíly podniku na trhu nejsou rozhodující pro učinění závěru, že podnik patří do silné hospodářské entity, jsou naopak relevantní pro zjištění vlivu, který podnik může mít na trhu.

(viz bod 152)

cího pravidla hospodářské soutěže Společenství tak, že podniky v téže skupině podléhají stejnému výchozímu bodu, rozdělení do kategorií musí dodržovat zásadu rovného zacházení, podle které je zakázáno zacházet se stejnými situacemi odlišně, nebo s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné. V témže smyslu stanoví pokyny o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO, přijaté Komisí, v bodě 1 A šestém odstavci, že „značný“ nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání stejného typu, je jednoznačně takové povahy, že odůvodňuje rozlišení za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání. Dále výše pokut musí být alespoň přiměřená ve vztahu ke skutečnostem zohledněným při posuzování závažnosti protiprávního jednání.

Z toho vyplývá, že pokud Komise provede takové rozdělení, musí být stanovení prahových hodnot pro jednotlivé takto určené kategorie soudržné a musí být objektivně odůvodněno.

10. Pokud Komise rozdělí dotčené podniky do kategorií za účelem stanovení výše pokut za protiprávní jednání porušující

(viz body 154–156)

11. Při stanovení výše pokut v oblasti hospodářské soutěže Komise není povinna provádět výpočet z částek založených na obratu dotyčných podniků ani zajistit, v případě, že pokuty jsou uloženy více podnikům účastnícím se stejného protiprávního jednání, aby konečné výše pokut pro dotyčné podniky, k nimž došel výpočet, odrážely veškeré rozdíly mezi uvedenými podniky, pokud jde o jejich celkový obrat nebo obrat na relevantním výrobním trhu.
- (viz bod 161)
13. Skutečnost, že podnik měl v úmyslu řídit se pravidly hospodářské soutěže před přijetím napadeného rozhodnutí, kterým mu byla uložena pokuta, není dostatečným důvodem, aby se Komise omezila na uložení symbolické pokuty. Odrazení třetích stran, a nikoli pouze odrazení dotčeného podniku, je totiž důležitým cílem čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17.
- (viz bod 159)
- (viz bod 174)
12. Maximální hranice uložena čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 s tím, že pokuta nakonec uložena podniku za protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže Společenství je snížena v případě, že přesahuje 10 % jeho obratu, bez ohledu na průběžné početní operace určené ke zohlednění závažnosti a délky trvání protiprávního jednání, nezakazuje Komisi, aby v průběhu výpočtu vycházela z průběžné částky přesahující 10 % obratu dotčeného podniku, pokud
14. Komise není povinna při stanovení výše pokuty uložené za protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže Společenství zohlednit ztrátovou finanční situaci dotyčného podniku, jelikož uznání takové povinnosti by vedlo k udělení neodůvodněné soutěžní výhody podnikům, které jsou méně přízpůsobené podmínkám trhu. Tento závěr není zpochybněn bodem 5

písm. b) pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO, přijatých Komisí, podle kterého musí být zohledněna skutečná schopnost podniku zaplatit. Tato schopnost totiž hraje roli pouze v rámci „zvláštních sociálních souvislostí“, ve kterých se podnik nachází, tvořených následky, které by mělo zaplacení pokuty, zejména na úrovni zvýšení nezaměstnanosti nebo zhoršení stavu hospodářských odvětví na předcházejících a navazujících trzích ve vztahu k dotčenému podniku.

Kromě toho skutečnost, že opatření přijaté orgánem Společenství vyvolá úpadek nebo likvidaci daného podniku, není sama o sobě zakázána právem Společenství. Ačkoli totiž likvidace podniku v jeho stávající právní formě může ohrozit finanční zájmy vlastníků, akcionářů nebo držitelů podílů, neznamená to, že osobní, hmotné a nehmotné složky podniku rovněž ztratily svoji hodnotu.

(viz body 175–177)